

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

N Á L E Z

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 106/04

Ústavný súd Slovenskej republiky na verejnom zasadnutí 1. decembra 2004 v senáte zloženom z predsedu Alexandra Bröstla, zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a zo sudcu Jána Mazáka o sťažnosti T. D. a D. L. , bytom B. B., zastúpených advokátom JUDr. J. B., Z., vo veci porušenia ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd postupom Okresného súdu Banská Bystrica v konaní vedenom pod sp. zn. 24 D 1260//98 (Dnot 370/98) takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo T. D. a D. L. na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd postupom Okresného súdu Banská Bystrica v konaní vedenom pod sp. zn. 24 D 1260//98 (Dnot 370/98) p o r u š e n é b o l o .

2. T. D. p r i z n á v a finančné zadost'učinenie 20 000 Sk (slovom dvadsaťtisíc slovenských korún), ktoré mu je Okresný súd Banská Bystrica p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

3. D. L. priznáva finančné zadostučinenie 20 000 Sk (slovom dvadsaťtisíc slovenských korún), ktoré jej je Okresný súd Banská Bystrica povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Okresný súd Banská Bystrica je povinný uhradiť T. D. a D. L. trovy právneho zastúpenia 14 600 Sk (slovom štrnásťtisícšesťsto slovenských korún) na účet ich právneho zástupcu advokáta JUDr. J. B., Z., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bolo 7. apríla 2003 doručené podanie T. D. a D. L., obaja bytom B. B. (ďalej aj „sťažovatelia“), označené ako „*Ústavná sťažnosť*“. Z jeho obsahu vyplynulo, že sťažovatelia v ňom vyjadrujú svoju nespokojnosť s konaním o vydanie tehelne s príslušenstvom, ktoré bolo právoplatne skončené rozhodnutím Krajského súdu v Banskej Bystrici z 29. novembra 1996 a uznesením o zamietnutí obnovy konania z 31. októbra 2001.

Sťažovatelia v podaní súčasne namietajú zbytočné prietahy v dedičskom konaní sp. zn. 24 D 1260/98, Dnot 370/98, ktoré sa týka tej istej majetkovej podstaty, vedenom na Okresnom súde Banská Bystrica (ďalej len „okresný súd“) pred notárom JUDr. J. J. ako súdnym komisárom. Konanie sa vedie na základe návrhu na doplňujúce dedičské konanie po nebohej E. M. z 5. októbra 1998, ktorá bola pôvodnou účastníčkou konania o vydanie tehelne s príslušenstvom. Dedičmi zo zákona boli D. L. a M. M., ktorý dedičstvo odmietol, a po ňom nastúpila vnučka poručiťky Ing. M. C. a závetný dedič T. D.

Sťažovatelia ďalej uviedli: „*Konanie dosiaľ neskončilo, čo má veľký význam a ovplyvňuje aj ďalšie rozhodnutia, preto podľa nás prietahy v tomto konaní sú právne*

významné a navodzujú nám sťažovateľom stav právnej neistoty. Dopady z prietáhov v tomto konaní sme sa pokúšali riešiť aj návrhom zo dňa 23. 10. 2002 na zabezpečenie dedičstva podľa ust. § 175g O. s. p. a návrhom zo dňa 9. 1. 2003 na vymenovanie správcu podľa ust. § 175e ods. 4 O. s. p. K uvedenému sme podali dňa 10. 3. 2003 sťažnosť priamo na OS B. Bystrica. Dňa 23. 10. 2002 sme podali návrh na zabezpečenie dedičstva podľa § 175g O. s. p. Dňa 9. 1. 2003 sme navrhli vymenovanie správcu dedičstva podľa § 175e ods. 4 O. s. p...

Vzhľadom na uvedené skutočnosti navrhujeme, aby súd po preskúmaní našej žiadosti a oboznámení sa so spisovým materiálom našej sťažnosti vyhovel.

Okrem toho sa domáhame aj primeraného finančného zadosťučinenia, keďže nesprávnym úradným postupom nám boli a sú spôsobované škody tým, že nemôžeme užívať náš majetok, podnikat' s ním a vytvárať zisk. Navyše jeho užívateľ - odporca - povinný v zmysle Zákona č. 87/1991 Zb. Ipeľské tehelne, š. p., Lučenec náš podnik, resp. jeho výrobné zariadenie a príslušenstvo odňal, vyraboval, hoci si musel byť vedomý toho, že je povinný v zmysle § 7 ods. 1 Zákona č. 87/1991 Zb. nám vec vydať v stave, v akom sa nachádzala ku dňu doručenia výzvy na vydanie veci, t. j. v júni 1991. Od toho času bol odporca povinný sa v zmysle ust. § 13 starať o vec s starostlivosťou riadneho hospodára až do vydania veci. Keďže povinný tieto zákonné ustanovenia nerešpektoval a podnik priviedol do úpadku, umožnil, resp. nezabránil jeho rozkrádaniu, nevykonával ďalej výrobnú činnosť od 31. 11. 1992, čím dochádzalo k stratám a škodám nielen hmotným na majetku, ale i škody spočívajúce v ušlom zisku oprávnene sa domáhame priznania finančného zadosťučinenia vo výške 500.000,- Sk. “

Na základe uvedených skutočností sťažovateľa navrhli vydať nasledovné rozhodnutie:

„Ústavný súd rozhodol, že konaním v dedičskej veci po E. M. rod. R., pred Okresným súdom v Banskej Bystrici č. k. 24 D 1260/98, Dnot 370/98 pred súdnym komisárom notárom JUDr. P. J. bolo porušené ústavné právo žalobcov T. D., a D. L., nar. 7. 5. 1926 priznané v článku 48 ods. 2 Ústavy SR na prejednanie veci súdom bez zbytočných prietáhov.

Ústavný súd priznáva sťažovateľom finančné zadostučinenie v sume 500.000,-Sk, ktorú sumu je povinný zaplatiť Okresný súd v Banskej Bystrici sťažovateľom v lehote 1 mesiac od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.“

Sťažovatelia podaním z 5. mája 2003 (doručeným ústavnému súdu 7. mája 2003) doplnili pôvodnú sťažnosť a rozšírili jej predmet o namietané porušenie ich práva podľa čl. 20 ods. 1 a 4 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 11 ods. 1 a 4 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“).

Právny zástupca sťažovateľov sa vyjadril k sťažnosti podaním doručeným ústavnému súdu 16. októbra 2003 a podaním z 21. januára 2004 (doručeným ústavnému súdu 26. januára 2004).

Ústavný súd predbežne prerokoval sťažnosť sťažovateľov na neverejnom zasadnutí senátu 15. apríla 2004 podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“), pričom skúmal, či neexistujú dôvody na jej odmietnutie podľa § 25 ods. 2 citovaného zákona.

V časti sťažnosti namietajúcej porušenie čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 38 ods. 2 listiny ústavný súd nezistil existenciu dôvodov na odmietnutie sťažnosti, a preto rozhodol o jej prijatí v tejto časti na ďalšie konanie. V časti namietajúcej porušenie ich vlastníckeho práva podľa čl. 20 ods. 1 a 4 ústavy a čl. 11 ods. 1 a 4 listiny ústavný súd odmietol sťažnosť sťažovateľov pre nedostatok právomoci.

Po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie ústavný súd vyzval 30. apríla 2004 právneho zástupcu sťažovateľov a predsedu okresného súdu, aby sa vyjadrili k otázke vhodnosti ústneho pojednávania, a predsedu okresného súdu súčasne vyzval, aby sa vyjadril aj k sťažnosti.

Podpredseda okresného súdu vo svojom vyjadrení k sťažnosti sťažovateľov z 11. mája 2004 (sp. zn. Spr 4032/04, doručenom ústavnému súdu 21. mája 2004) okrem iného uviedol:

„...Na základe Vašej žiadosti zo dňa 30. 04. 2004 Okresný súd v Banskej Bystrici, vo veci vedenej na tunajšom súde pod č. k. 24 D 1250/98 v dedičskej veci po poručiťelke neb. E. M., dáva vo veci (chronológii úkonov od Vášho rozhodnutia) toto vyjadrenie:

- *dňa 05. 10. 1998 žiadal Ing. D. D. návrhom na doplnujúce dedičské konanie, ktoré sa vedie pod č. k. 24 D 1260/98*
- *dňa 12. 10. 1998 súd uznesením poveril notára JUDr. J. na vykonanie potrebných úkonov*
- *dňa 16. 11. 1998 bol spis zaslaný JUDr. J.*
- *dňa 14. 09. 1999 notár predvolal navrhovateľa na deň 27. 09. 1999*
- *dňa 02. 01. 2002 notár predvolal navrhovateľa na deň 24. 01. 2002*
- *dňa 26. 09. 2002 notár vytýčil termín prejednávania dedičstva na deň 23. 10. 2002*
- *dňa 23. 10. 2002 notár vytýčil termín prejednávania dedičstva na deň 13. 12. 2002*
- *dňa 13. 12. 2002 notár JUDr. J. spísal zápisnicu v dedičskej veci po poručiťelke E. M.*
- *dňa 14. 03. 2003 notár vrátil spis tunajšiemu súdu*
- *dňa 05. 08. 2003 súd vydal uznesenie, ktorým konanie o dodatočne objavenom dedičstve zastavil*
- *dňa 18. 08. 2003 podal T. D. a D. L. odvolanie*
- *dňa 23. 10. 2003 bol spis zaslaný Krajskému súdu v Banskej Bystrici*
- *dňa 11. 11. 2003 krajský súd uznesením potvrdil rozhodnutie tunajšieho súdu*
- *dňa 09. 01. 2004 súd uložil spis do archívu*

Po oboznámení sa so súdnym spisom som zistil, že v čase od 16. 11. 1998, kedy bol spis zaslaný Notárskemu úradu JUDr. J. v Banskej Bystrici, do 14. 09. 1999, od 14. 09. 1999 – 02. 01. 2002, od 02. 01. 2002 – 26. 09. 2002, bolo obdobie bez úkonov súdneho komisára.

Vzhľadom na uvedené skutočnosti od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci a preto súhlasím s tým aby podľa § 30 ods. 2 zák. č. 38/1993 Z. z. Ústavný súd Slovenskej republiky upustil od ústneho pojednávania o prijatom návrhu.“

Právny zástupca sťažovateľov v odpovedi na výzvu oznámil ústavného súdu listom z 13. mája 2004 (doručeným ústavnému súdu 20. mája 2004), že trvá na ústnom pojednávaní ústavného súdu. Na ďalšiu výzvu ústavného súdu z 13. septembra 2004 opäť reagoval listom zo 4. októbra 2004 (doručeným ústavnému súdu 8. októbra 2004) tak, že trvá na ústnom pojednávaní, a uviedol: *„K vyjadreniu Okresného súdu v B. Bystrici uvádzame nasledovné: podľa nás sú závažné aj skutočnosti, že súd - súdny komisár nepribral do dedičského konania znalca napriek našim návrhom, ďalej zostal nečinný a nerozhodol o vymenovaní správcu dedičstva (podľa ust. § 175 ods. 4 O. s. p.), resp. nerozhodol o našich návrhoch o zabezpečení dedičstva podľa ust. § 175g O. s. p.“*

Ústavný súd nariadil verejné ústne pojednávanie vo veci na 1. december 2004. Okresný súd svoju účasť na tomto pojednávaní ospravedlnil 30. novembra 2004. Na pojednávaní sa nezúčastnili sťažovatelia, ani ich právny zástupca napriek tomu, že opakovane trvali na jeho nariadení. Z verejného ústneho pojednávania, na ktorom sa zúčastnila na základe predloženej substitučnej plnej moci advokátka JUDr. I. R., K., nevyplynuli žiadne nové skutočnosti vo vzťahu k prejednáwanej veci.

II.

Sťažovatelia sa svojou sťažnosťou domáhajú vyslovenia porušenia svojho práva upraveného v čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého „Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov...“, a porušenia práva upraveného v čl. 38 ods. 2 listiny, podľa ktorého „Každý má právo na to, aby jeho vec bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom...“, v konaní okresného súdu vedenom pod sp. zn. 24 D 1260/98 (Dnot 370/98).

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 38 ods. 2 listiny vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „odstránenie stavu právnej neistoty je podstatou, účelom a cieľom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov“ (II. ÚS 61/98),

pričom „tento účel možno zásadne dosiahnuť právoplatným... rozhodnutím. Nestačí, ak štátny orgán vo veci koná“ (II. ÚS 26/95). K vytvoreniu stavu právnej istoty preto dochádza až „právoplatným rozhodnutím súdu...“ (I. ÚS 10/98).

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a podľa čl. 38 ods. 2 listiny, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (II. ÚS 74/97, I. ÚS 70/98) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria ústavný súd považuje aj povahu prejednávanej veci.

1. Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitosť veci, ústavný súd z predloženého súdneho spisu zistil, že v konaní vedenom na okresnom súde pod sp. zn. 24 D 1260/98 (Dnot 370/98) ide o návrh na doplnujúce dedičské konanie. Ústavný súd vo vzťahu k predmetnej veci konštatoval, že ju nemožno posúdiť ako právne a skutkovo zložitú a pri sústredenom postupe okresného súdu (súdneho komisára) ju možno uzavrieť bez zbytočných priet'ahov v konaní.

2. Ďalším kritériom, ktorého použitím ústavný súd zisťoval existenciu zbytočných priet'ahov v konaní sp. zn. 24 D 1260/98 (Dnot 370/98), bolo správanie sťažovateľov ako účastníkov tohto súdneho konania. Ústavný súd hodnotil správanie sťažovateľov, resp. ich splnomocneného zástupcu ako aktívne, ktoré zásadným spôsobom neprispelo k dĺžke konania pred okresným súdom.

3. Tretím kritériom, ktorého použitím ústavný súd zisťoval, či došlo k zbytočným priet'ahom v označenom súdnom konaní, bol postup samotného okresného súdu. Ústavný súd z vyžiadaného spisu okresného súdu vo veci sp. zn. 24 D 1260/98 (Dnot 370/98) zistil nasledovné skutočnosti:

Splnomocnený zástupca sťažovateľov podal návrh na doplnujúce dedičské konanie na okresnom súde 5. októbra 1998. Poverenie okresného súdu pre notára JUDr. P. J. na

konanie o návrhu na doplňujúce dedičské konanie bolo doručené notárskemu úradu 16. novembra 1998.

Ústavný súd vo svojej rozhodovacej činnosti už vyslovil názor, že úkony notára ako súdneho komisára v konaní o dedičstve sú úkonmi súdu, a preto aj nimi možno spôsobiť zbytočné priet'ahy spôsobené súdom (napr. III. ÚS 47/00).

Zo s'ťažnosti s'ťažovateľov, zo stanoviska okresného súdu a z vyžiadaného spisu ďalej vyplynulo, že notár ako súdny komisár v tomto konaní v troch obdobiach, a to

- v období od 16. novembra 1998 do 14. septembra 1999 (10 mesiacov),
- v období od 14. septembra 1999 do 2. januára 2002 (viac ako 27 mesiacov) a
- v období od 2. januára 2002 do 26. septembra 2002 (viac ako 8 mesiacov),

nevykonal žiadne úkony.

V ďalšom období okresný súd konal plynulo a uznesením z 5. augusta 2003 konanie zastavil. Po podaní odvolania s'ťažovateľmi Krajský súd v Banskej Bystrici potvrdil uznesením z 11. novembra 2003 rozhodnutie okresného súdu.

Ústavný súd so zreteľom na všetky uvedené skutočnosti konštatoval, že v konaní okresného súdu v hodnotenom období sa vyskytli obdobia nečinnosti v celkovej dĺžke troch rokov a desiatich mesiacov, ktoré viedli k rozhodnutiu ústavného súdu o tom, že v konaní vedenom na okresnom súde pod sp. zn. 24 D 1260/98 bolo porušené základné právo s'ťažovateľov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a ich právo podľa čl. 38 ods. 2 listiny.

III.

Ak ústavný súd pri rozhodovaní o s'ťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu práva došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, prípadne nečinnosťou, zruší takéto rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah, prípadne prikáže tomu, kto právo porušil, aby vo veci konal. Podľa čl. 127

ods. 3 ústavy ústavný súd môže zároveň na žiadosť osoby, ktorej práva boli porušené, rozhodnúť o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy: „Ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.“

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde „Ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha“.

Sťažovatelia požadovali priznanie primeraného finančného zadosťučinenia vo výške 500 000 Sk, pričom svoju žiadosť odôvodnili postupom okresného súdu a vzniknutými škodami na ich majetku.

Vzhľadom na celkovú dobu konania okresného súdu vo veci sp. zn. 24 D 1260/98 (Dnot 370/98), berúc do úvahy skutočnosť, že sťažovatelia sa nepričinili o predĺženie tejto doby, a zohľadňujúc povahu veci, pozíciu sťažovateľov sprevádzanú pocitmi neistoty, ako aj naplnenie princípu spravodlivosti, ústavný súd považoval priznanie sumy 20 000 Sk každému zo sťažovateľov za primerané finančné zadosťučinenie podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde.

Pri určení výšky primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza Európsky súd pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

3. Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania, ktoré sťažovateľom vznikli v súvislosti s ich zastupovaním v konaní pred ústavným súdom advokátom JUDr. J. B., ktoré v podaní zo 4. októbra 2004 „*pre prípad úspechu v spore*“ požadoval za „*4 úkony právnej pomoci: prevzatie zastúpenia, spísanie ústavnej sťažnosti dňa 31. 3. 2003, podanie*

zo dňa 21. 1. 2004, zastúpenie na pojednávaní (ak bude), resp. cestovné výdavky a náhradu za stratu času“.

Ústavný súd priznal úhradu trov konania sťažovateľom v sume 14 600 Sk (§ 1 ods. 3, § 13 ods. 8, § 16 a § 25 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb), pričom vychádzal z výšky priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za 1. polrok 2002, ktorá bola 12 811 Sk (pre účely odmeny za úkony po 1. januári 2003). Úhrada zahŕňala dvakrát dva úkony právnej pomoci v roku 2003 po 4 400 Sk (pričom táto základná sadzba bola znížená o 20 % podľa § 17 ods. 2 citovanej vyhlášky) a po 130 Sk režijný paušál. Ústavný súd neuznal úkon súvisiaci s odpoveďou na výzvu a doplnenie podania z 21. januára 2004 ani úkon súvisiaci so zastúpením na verejnom ústnom pojednávaní.

Náhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 Občianskeho súdneho poriadku).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 1. decembra 2004